

Ефективне регулювання повітряних перевезень стало можливим завдяки діяльності міжнародних організацій. Однією з перших у 1919 році була створена Міжнародна авіатранспортна асоціація. У 1945 році Асоціацію реорганізовано й прийнято її новий Статут. Вона об'єднала провідні авіакомпанії Європи, США, Азії, Австралії. Асоціація повинна сприяти розвитку безпечного, регулярного та економічно вигідного для держав авіасполучення. З цією метою нею у 1927 році було прийнято єдині умови перевезень, форми квитків, багажних квитанцій, накладних, умови перевезення пасажирів і багажу та інше.

У 1944 р. була створена міжурядова спеціалізована установа – Міжнародна організація цивільної авіації (далі – ІКАО), яка забезпечувала врегулювання повітряних перевезень понад у 160 країнах світу. У рамках ІКАО підготовлено, зокрема, Гаазький протокол 1955 р., Гвадалахарську конвенцію 1961 р., Гватемальський протокол 1971 р. Як додаток до Чиказької конвенції ІКАО прийнято Міжнародні стандарти. У них визначено діяльність пілотів, екіпажів літаків, операторів служби повітряного руху і наземних екіпажів, регламентовано вимоги щодо літаків та їх устаткування, аеронавігаційних карт тощо.

Важливе значення має Чиказька конвенція 1944 року, яка встановила, що регулярне здійснення повітряних перевезень в іншу країну неможливе без спеціального дозволу тієї країни. Завдяки укладенню Чиказької конвенції склалася практика укладання двосторонніх угод про контроль за повітряними перевезеннями.

У 1929 році підписана Варшавська конвенція про уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень. Вона є основою міжнародною угодою, яка визначає умови повітряних перевезень пасажирів і вантажів. Її доповнюють положення Гвадалахарської конвенції 1961 року та Гватемальського протоколу 1971 року. Згідно з нормами Варшавської конвенції, договір перевезення оформляється складанням проїзного квитка – для пасажирів, багажні квитанції – для багажу, авіанакладної – для вантажу [3, с. 112].

Отже, зазначені конвенції та договори створюють відповідну правову основу для міжнародних перевезень. Країни-учасниці Міжнародної організації цивільної авіації відповідно до її Статуту повинні передавати їй копії всіх укладених ними угод, договорів, конвенцій з питань цивільної авіації. Вони мають враховувати рекомендації цієї організації, у яких підтверджується право на експлуатацію відповідної повітряної лінії, встановлюється розклад і визначаються тарифи, закріплюються положення про забезпечення безпеки польотів, дії законодавства і різних правил, порядок ведення переговорів у разі виникнення спорів що-

до тлумачення і застосування угоди. Підставою допуску іноземних повітряних суден у повітряний простір певної держави є міжнародний договір або спеціальний дозвіл.

Література:

1. Буроменський М.В. Міжнародне право / М.В. Буроменський; Навч. посібник – К.: Юрінком Інтер, 2006.– 336 с.
2. Бордунов В.Д. Міжнародне повітряне право / В.Д. Бордунов; – К.: Авіабізнес, 2007.– 464 с.
3. Черкес М.Ю. Міжнародне право / М. Ю. Черкес ; Одеська нац. юридич. акад.– К. : Правова єдність, 2009.– 392 с.

УДК 347.8.:93(043.2)

Якименко В.А.,
курсант,

факультет підготовки слідчих,
Харківський національний університет внутрішніх справ, м. Харків
Науковий керівник: Музичук О.М., д.ю.н.,
старший науковий співробітник, підполковник міліції

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ КОСМІЧНОГО ТА ПОВІТРЯНОГО ПРАВА

Повітряне та космічне право почало виникати та реалізовуватися в життя разом із науково-технічним прогресом, адже саме крок людства у напрямі освоєння не тільки повітряних але й космічних просторів. Але слід пам'ятати що всі зміни в право вносяться виключно керуючись гирким досвідом минулого та прагненням до покращення майбутнього. Так як і будь-яке право космічне та повітряне мало досить багато прогалин та проріх, але згодом більшість прогалин було усунено в результаті щоденного опрацювання та оперування знаннями з даного виду права. Досить велика кількість нових положень, що стосуються космічного та повітряного права внесли корективи в уже існуюче право лише в результаті вивчення минулих помилок та досвіду.

Отже дуже важливим є знання та вивчення не тільки нині існуючого права, але і становлення норм, а також якою ціною було внесено кожен поправку до закону в цілому.

Запуск у 1957 р. першого штучного супутника Землі поклав початок міжнародно-правового регулювання використання космічного простору. Перші та найважливіші міжнародно-правові норми в цій галузі

з'явилися ще до укладання міжнародних договорів про космос і були звичаєвоправовими. Вони встановлювали: а) космос є загальним спадком людства та не може бути об'єктом державного привласнення; б) космос може використовуватися лише в мирних цілях. Ці норми і сьогодні залишаються основними в міжнародно-правовому регулюванні космічного простору. Згодом були укладені міжнародні договори, що залишаються найважливішими у правовому регулюванні використання космічного простору до цього часу [3,24].

На сьогоднішній день космічна діяльність є показником неабиякого рівня сталого розвитку суспільства, не що інше, як рівень науково-технічного потенціалу держави, предмет захисту різних галузей діяльності, необхідної для гідного існування держави. На даний час космічне право перейшло на значно вищий етап свого розвитку, що тягне за собою внесення відповідних змін та суттєвого реформування, оскільки базовою основою космічного права є період, який в історії отримав назву "холодна війна", саме в той час коли космічна діяльність була в першу чергу пов'язана з військовим пріоритетом країни та глобальне військо-ве планування держави у космічній сфері та обмеження доступу приватного сектору до космічної діяльності, що суттєво затримувало і без того недостатній розвиток. Таке відставання розвитку космічного права негативно відзначалося не тільки на космічно-правові відносини а й майже на всі види діяльності з дослідження і використання космічного простору.

Отже досить актуальною темою на сьогоднішній день є удосконалення та модернізація космічного та повітряного права спираючись на досягнення та розвиток науки та техніки, врегулювання низки проблем що виникають у зв'язку з новими досягненнями та отриманням нових знань, визначення правового статусу нових суб'єктів міжнародного космічного права та доповнення та перероблення державами уже існуючого космічного та повітряного права з дотриманням вимог міжнародного космічного права.

Виникнення нових умов вимагають теоретичних розробок питань відповідальності в космічній діяльності, врегулювання спорів та відшкодування завданої шкоди. [4,57] Досить важливим є правове врегулювання питань щодо здійснення контролю за діяльністю національних суб'єктів на рівні національного законодавства та забезпечення дотримання вимог міжнародного космічного права.

Дана проблема є досить актуальною та має велике значення для космічних держав, включаючи Україну, яка займає провідне місце серед них, проводиться активна правотворча робота щодо створення на-

ціонального космічного законодавства. Саме цим пояснюється теоретична та практична актуальність і значимість даного питання.

За час існування космічного права було внесено досить істотну кількість змін результатом чого було створено міжнародне приватне космічне право, дані зміни відбувалися у зв'язку з процесами комерціалізації та підвищення ролі національно-правового регулювання. Але слід пам'ятати що міжнародне приватне космічне право не є новою галуззю права, а лише сукупність колізійних та уніфікованих матеріальних приватноправових норм держави.

Проведений детальний огляд розвитку та змін космічного та повітряного права дозволяє зробити висновок, згідно з яким в системі права України з'явилася нова галузь – космічне право. Отже можна із впевненістю говорити що в Україні в результаті розвитку та змін утворилася нова галузь – космічне право.

На основі дослідження космічного законодавства зарубіжних країн визначено основні напрямки вдосконалення нині чинного Закону України "Про космічну діяльність", розширено та доопрацьовано існуючу термінологічну базу, та встановлено основні елементи, які залежно від здійснюваної космічної діяльності повинні бути включені в національне законодавство в даній сфері [1,175].

Література:

1. Андрушко І.П. Законодавство про космічну діяльність в Україні: проблеми та шляхи вдосконалення // Ерліхівський збірник. Юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Випуск 3.– Чернівці: Рута, 2002.– С. 173-177.
2. Міжнародне право в документах / За заг. ред. М. В. Буроменського.
3. Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір 1975 року.
4. Конвенція про міжнародну відповідальність за збитки, завдані космічними об'єктами 1972 року.
5. Андрушко І.П. Правове регулювання космічної діяльності на національному рівні // Матеріали Всесвітнього конгресу "Авіація ХХІ століття".